

РЕЙ БРЕДЪРИ ХЕНРИ ІХ

Превод от английски: Нели Константинова, 1982

chitanka.info

— Ето го!

Двамата мъже се наведоха напред и хеликоптерът се наклони от рязкото им движение. Под тях профучаваше линията на брега.

— Не, това е само някаква скала, обрасла с мъх...

Пилотът изправи глава, което сякаш бе знак за хеликоптера да се издигне и да се втурне в нова посока. Белите скали на Довър изчезнаха. Над зелените поляни машината забави ход и се залюля напред-назад като огромно водно конче, разглеждащо странните късчета зима, които заскрежаваха перките.

— Чакай! Ето го! Спускай се!

Машината се спусна надолу, тревата се издигна. Другият мъж отвори кабината и се спусна на земята, сумтейки и непохватно, сякаш се нуждаеше от смазване. Затича се, но скоро се запъхтя и тръгна побавно. Пое си дъх и изхриптя срещу вятъра:

— Хари!

Викът му препъна дрипавия силует на отсрещната височина. Той поспря и отново хукна.

— Нищо лошо не съм направил!

— Не са властите, Хари. Това съм аз! Сам Уелз!

Старецът, който тичаше пред него, се поколеба, после спря и застана неподвижно на ръба на шуплеста скала, хванал брада с двете си ръце в ръкавици.

Самюъл Уелз задъхано се изкатери до него, но не посмя да го докосне да не би пак да хукне.

— Дяволите ще те вземат, Хари! Седмици не съм те виждал. Страхувах се, че няма да те намеря.

— А аз се страхувах, че ще ме намериш.

Хари, който бе зажумял, сега отвори очи и разтреперано погледна през брадата и ръкавиците си своя приятел Сам Уелз. Ето ги тук, двама старци, съвсем посивели и помръзнали на суровата скала в декемврийския ден. Познаваха се от толкова отдавна, толкова години вече лицата им си бяха разменяли вълненията, че устата и очите им си приличаха. Можеха да ги вземат за древни братя. Само човекът, който бе слязъл от хеликоптера, се различаваше с нещо. Под тъмните му дрехи нелепо се шаренееше спортна хавайска риза. Хари отклони поглед от нея.

Във всеки случай сега очите и на двамата овлажняха.

— Хари, дойдох да те предупредя.

— Няма нужда. Защо мислиш, че се крия? Днес е последният ден, нали?

— Да, последният...

Стояха и мислеха за това.

Утре е Коледа. И в следобедна на Бъдни вечер заминаваха последните кораби. И Англия, една скала в морето от мъгли и вода, ще се превърне в мраморен паметник на самата себе си, надписван само от дъжда и погребван от мъглата. След днешния ден само чайките ще притежават острова. А през юли милиони черно-оранжеви пеперуди ще се разлюляват като парадни знаменца над морето.

Хари се обади, загледан в брега:

— А по залез и последният проклет тъп идиот ще се измете от острова, нали?

— Да, такава е положението.

— Ужасно положение. А ти, Сам, идваш да ме отвлечеш, нали?

— Да те склоня, по-точно казано.

— Да ме склониш! Боже мой, та не ме ли познаваш достатъчно за тези петдесет години? Толкова ли не можа да предположиш, че ще искам да бъда последният човек в цяла Британия, Великобритания по-точно.

Последният човек във Великобритания, помисли си Хари, чуваш ли, господи? Удари камбана. Беше голямата камбана на Лондон, чийто звън идваше през вечния ръмеж и през времето чак до този странен ден и час, когато и последният, най-последният останал ще напусне тази расова могила, този траурен зеленикав залез в морето от студена светлина. Последният. Последният.

— Чуй ме, Самюъл. Моят гроб е изкопан. И не искам да го оставям зад себе си.

— И кой ще те постави в него?

— Аз сам, когато ми дойде времето.

— А кой ще те покрие?

— Прах ще покрие прахта, Сам. Вятърът ще се погрижи за това. О, боже! — възкликна той против волята си. С учудване видя как от често примигващите му очи във въздуха литнаха сълзи. — Какво в същност правим сега? За какво са всичките тия сбогувания? Закъде

заминават и последните кораби, и последните самолети? Къде отиват хората, Сам? Какво става, какво става?

— Толкова е просто, Хари — тихо каза Самюъл Уелз. — Времето тук е лошо и винаги е било такова. Досега никой не дръзваше да говори за това, защото не виждаха какво може да се направи. Но сега с Англия е свършено. Бъдещето принадлежи...

Очите им едновременно погледнаха на юг.

— ... на проклетите Канарски острови?

— И на Самоа.

— И на бразилските брегове?

— Да не говорим за Калифорния, Хари.

Двамата тихо се засмяха.

— Да, Калифорния, това смешно място. И въпреки всичко днес следобед един милион англичани се намират между Сакраменто и Лос Анжелос.

— И още един милион във Флорида.

— И други два милиона на оня край на света само за последните четири години.

Кимнаха на цифрата.

— Да, Самюъл, човекът казва едно, слънцето — друго. А човекът се води от това, което кожата казва на кръвта му. И накрая кръвта казва: на юг. Тя в същност го е казвала от две хиляди години насам, но ние се преструвахме, че не чуваме. Човекът, загорял за първи път от слънцето, е човек в разгара на ново любовно приключение, все едно дали го съзнава или не. И накрая той се изтяга под някакво огромно чуждо небе и се обръща към ослепителната светлина: „Научи ме, о, господи, научи ме.“

Самюъл Уелз доволно поклати глава.

— Ако продължаваш да говориш тъй, няма нужда аз да те отвличам.

— Теб, Самюъл, слънцето може да те е научило, но мен — не съвсем. Бих искал да можеше. Истината е, че няма да ми бъде много весело, като остана сам тук. Сам, стари приятелю, как да те убедя да останеш и ти тук, ти и аз, както по времето когато бяхме малки момчета, а? — И той го блъсна грубоватичко и дружески по лакътя.

— За бога, караш ме да се чувствам изменник на родината и краля.

— Недей. Ти никого не изоставяш, защото тук вече няма никого. Кой можеше да си представи през 1980 година, когато бяхме деца, че ще дойде ден, когато съблазните на лятото ще разпръснат Джон Бул по четирите краища на света?

— Намръзнал съм се цял живот, Хари. Премного години с всичките тия пуловери и вечния недостиг на въглища в мазето. Прекалено дълго небето само веднъж годишно, в първия ден на юни ни показваше една цепнатина синева, и само, през юли дъхът на окосена трева, и нито един сух ден, и зимата, започваща на първи август, и така — година след година. Не мога повече да издържам, Хари, не мога вече.

— Нито пък има нужда. Нашата раса достатъчно се е настрадала. Вие победихте, всички вие, дезертъорите, и почна голямото преселение в Джамайка, Порт-о-Пренс и Пасадена. Дай ръка да се поздравим. Това е велик момент в историята. И ние с теб, ти и аз сме неговите герои.

— Тъй е, дявол да го вземе.

— И ти сега, Сам, заминаваш и ще заживееш в Сицилия, Сидни или Невъл Ориндж, Калифорния. Ще съобщиш този „момент“ на вестниците и за теб ще пишат в колоните. Пък и в учебниците по история. Защо не наистина, защо да няма половин страница за теб и мен — последният заминал и последният останал. Ох, Сам, ще ми счупиш кокалите! Но пък това е последното ни сблъскване, дявол да го вземе.

Отдръпнаха се задъхани, с овлажнели очи.

— А сега, Хари, ще ме изпратиш ли до хеликоптера?

— Не, страх ме е от проклетата ви машина. Мисълта за слънцето в този мрачен ден може да ме вдигне и да ме отнесе с вас.

— Какво лошо има в това?

— Какво лошо ли? Виж, Самюъл, аз трябва да пазя нашите брегове от нашествия. Норманите, викингите, саксонците. В следващите години ще обхождам като часовой цялото крайбрежие — като тръгнеш от Довър на север и минеш през всичките рифове, чак до Фолкстоун и отново тук.

— От нападение на Хитлер ли, друже?

— Било той, било неговият железен призрак.

— И как ще се бориш с тях, Хари?

— Да не мислиш, че ще бъда сам? Не. Пътъом по бреговете може да се натъкна на Цезар. Той също има слабост към тях и ще ми остави един-два прохода и аз ще охранявам тези пътища и ще допускам само избрани призраци на нашественици и тъй по-лесно ще мога да се справям с тях. От мен зависи, да, само от мен зависи кои призраци от цялата проклета история на земята ще избирам и ще извиквам.

— Да, да, наистина.

Последният човек погледна на север, после на запад, и накрая на юг.

— И като видя, че всичко е наред — от тази крепост тук чак до фара, като чуя сражаващите се оръжия, нахлуващи в устието, шотландските гайди в навечерието на Нова година, Сам, ще загребва с веслата обратно надолу по Темза и там на всеки 31 декември до края на живота ми, нощният часовникар на Лондон, имам предвид себе си, да, аз, ще сверявам часовника и ще вдъхвам глас на камбаните в старите римувани църкви: дин-дан-дон — камбаната на Свети Джон. Камбанен звън. На света Маргерит, на света Клемънз. Ще се залюлея в твоя чест на въжетата на камбаните, Сам, и се надявам, че студеният вятър ще отвее звъна на юг до топлия вятър, където ще бъдеш ти, и ще раздвижи малките сиви косъмчета в загорелите ти от слънцето уши.

— Ще го чуя, Хари.

— Слушай по-нататък! Ще сядам в Камарите на Лордовете и на Общините и ще губя в разисквания цял един час, за да спечеля следващия. И ще твърдя, че никога досега в историята толкова много хора не са дължали тъй много на толкова малко и отново ще си пусна някои стари записи на воя на сирените, разнасял се, преди да се родим ние с теб.

И няколко секунди преди Първи януари ще се изкатерим с някоя мишка на Биг Бен и ще отдаваме чест, докато удря часът за смяната на годините.

И понякога ще отивам на брега и ще присядам на Скоунската скала^[1].

— Не би могъл.

— Защо не? Във всеки случай, поне на мястото, където е била, преди да я пренесат със самолети на юг. И ще взема в ръка нещо за скиптър; може би някоя замръзнала змия, замаяна от снега в някоя декемврийска градина, и ще си слепя някаква картонена корона. И

можеш да ме наречеш приятел на Ричард, или на Хенри, или прокуден роднина на Елизабет I и II. Сам в запуснатото Уестминстърско абатство с историята под нозете ми, страшно стар, може би и луд, владетел и завладял, ще мога сам себе си да избира за крал на мъгливите острови.

— Да, можеш, и никой няма да те осъди.

Самюъл Уелз пак го прегърна, после се отдръпна и почти тичешком се отпрати към чакащата машина. Насред пътя се обърна и извика:

— Боже мой, но твоето име е Хари. Току-що ми хрумна, че това е чудесно име за крал!

— Не е лошо наистина.

— Прости ми, че заминавам.

— Слънцето прощава всичко, Самюъл. Върви където то иска.

— Но ще ми прости ли Англия?

— Англия е там, където са нейните хора. Аз оставам със старите кости. Ти заминаваш със свежата плът, Сам, с нейната чудесна, загоряла от слънцето кожа и пълнокръвното ѝ тяло. Върви!

— Довиждане.

— Довиждане. Махай се най-после с ослепителната си жълта спортна риза!

Вятърът ги откъсна един от друг и макар още да крещяха, вече не се чуваха, магнаха си и Самюъл се изтегли в машината, която се изкатери по въздуха и отплува като огромно бяло лятно цвете.

А последният човек, останал зад тях, се разрида и занарежда с пресекващ дъх:

Хари, не можеш да понасяш промените ли? Против прогреса ли си? Ти разбираш, нали разбираш основанията за всичко това? Всички тия параходи, самолети, хеликоптери и хората, призовани от обещанията на друго време. Разбирам, отвръщаше си той, разбирам. И можеха ли да устоят пред този безкрайно продължаващ, вечен август, който лежеше просто пред прага им?

— Да, да! — Той хълцаше, стиснал зъби, изправи се на ръба на скалата и размаха юмруци след изчезващия в небето хеликоптер.

— Изменници! Върнете се!

Но ти не можеш да изоставиш Англия, не можеш да изоставиш Железния херцог^[2] и Трафалгар, конната гвардия в дъжда, големия

Лондонски пожар, бомбите и сирените, новороденото бебе, показвано от балкона на двореца, траурното шествие на Чърчил, което още е по улиците, човече, още е по улиците! и Цезар, прободен на стъпалата пред Сената, и странните неща нея нощ в Стоунхендж!^[3] Да изоставиш всички тези неща, да изоставиш това, *това!*

Коленичил на ръба на скалата, Хари Смит, последният останал крал на Англия, плачеше самотен.

Хеликоптерът вече си бе отишъл, повикан от августовски острови, където лятото лее своята сладост чрез гласовете на птиците.

Старецът погледна назад и си помисли: но всичко изглежда тъй, както е било и преди сто хиляди години. Същото огромно безмълвие, същата безкрайна пустош, но сега, след толкова време с празните черупки на градовете и е крал Хенри — Старият Хари — Девети.

Разрови тревата с невиждащ поглед да потърси загубената чанта с книгите и парчето шоколад, с библията и Шекспир, с многопрелиствания Джонсън и многоцитирания Дикенс, с Драйдън и Поуп, вдигна я и пое пътя, който водеше из цяла Англия.

Утре е Коледа. Желаше на света всичко най-хубаво. Хората по цялото земно кълбо вече сами се бяха дарили със слънце. Швеция бе опразнена. Норвегия се бе оттекла. Вече никой не живееше в тези студени климати. Всички се грееха на континенталните огнища в земите с ласкави ветрове под меки небеса. Вече нямаше борба за оцеляване. Човекът, възроден от Юга тъй, както Христос е възкръснал на утрешния ден, наистина се връщаше към едни вечни новосъздадени ясли. Тази нощ в някоя църква той ще поиска прошка, че ги бе нарекъл изменници.

Той нахлупи по-здраво шапката си. Вятърът бе студен. Опита на вкус първата снежинка, която мина край устните му.

— О, прекрасно момче! — каза той, облягайки се на въображаем прозорец в златистия коледен изгрев, един прероден старец, задъхан от радост. — Чудесно момче, виждаше ли там онази прекрасна голяма птица, пуйката, която виси на витрината на месаря?

— Да, виждам я — отвръща момчето.

— Върви да я купиш! Донеси я и ще ти дам петаче. А ако се върнеш за пет минути, ще ти дам и повече!

И момчето отива.

Закопчал палтото си и с книгите в ръце, старият Хари-Ебънийзър Скрудж-Цезар-Пикуик-Пип^[4] и още хиляда други замаршируваха по пътя в зимното време. Пътят бе дълъг и красив. Вълните откъм брега бяха като оръдейни залпове. Вятърът — като шотландски гайди.

Десет минути по-късно, когато той вече се бе скрил с песента си зад хълма, земите на Англия изглеждаха готови да посрещнат хората, които някой ден, съвсем скоро в историята, можеха да пристигнат...

[1] Stone of Scone — мястото, където е коронован за шотландски крал (1306) Робърт Брус (1274—1329), освободител на Шотландия от англичаните. — Б.пр. ↑

[2] Железният херцог — Артър Уелсли, дук на Уелингтън (1769—1852), английски генерал и държавник, победил Наполеон в битката при Ватерло (1815 г.). — Б.пр. ↑

[3] Древно друидско светилище, на което се придава суеверен мистицизъм. — Б.пр. ↑

[4] Ебънийзър Скрудж — герой на Дикенс от „Коледни песни“, символ на скъперника, омилостивил се на Бъдни вечер; Пикуик — герой на Дикенс от „Посмъртните записки на клуба Пикуик“, Пип — герой на Дикенс от „Големите надежди“. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.